

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД  
«НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»



**ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**  
**Кафедра економічного аналізу та фінансів**

**УЧБОВО-ОЗНАЙОМЧА ПРАКТИКА**  
**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ І ЗАВДАННЯ**  
для студентів денної форми навчання  
напряму підготовки 6.030508 - фінанси і кредит

Дніпропетровськ 2011

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД  
«НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»



**ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**  
**Кафедра економічного аналізу та фінансів**

**УЧБОВО-ОЗНАЙОМЧА ПРАКТИКА**  
**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ І ЗАВДАННЯ**  
для студентів денної форми навчання  
напряму підготовки 6.030508 - фінанси і кредит

Дніпропетровськ 2011

Учбово-ознайомча практика. Методичні вказівки і завдання для студентів денної форми навчання напряму підготовки 6.030508 Фінанси і кредит / О.С. Галушко, О.І. Семеніхіна - Д.: Національний гірничий університет, 2011.- 17 с.

Автори: О.С.Галушко, проф.  
О.І. Семеніхіна, ст. Викл.

Затверджено до видання редакційною радою Державного ВНЗ «НГУ» (протокол № від р.) за поданням методичної комісії напряму підготовки 6.030508 Фінанси та кредит (протокол № від р.).

У брошурі містяться методичні рекомендації до організації учбово-ознайомчої практики студентів напряму підготовки 6.030508 - фінанси і кредит. Зокрема, в ній визначені мета завдання, програма бази проведення практики, обов'язки та права студента практиканта. Обумовлено вимоги до оформлення звіту, його захисту.

Відповідальна за випуск завідувач кафедри економічного аналізу і фінансів О.С. Галушко, д-р екон. наук, проф.

## Зміст

	Стор.
Вступ	5
1 Загальні положення.....	7
1.1 База практики.....	7
1.2 Керівництво практикою.....	7
1.3 Обов'язки та права студента-практиканта.....	8
2 Зміст практики.....	9
2.1 Програма проходження практики на підприємстві.....	9
2.2 Програма проходження практики в податковій інспекції.....	12
2.3 Програма проходження практики в банку.....	12
2.4 Програма проходження практики в державних установах.....	13
2.5 Програма проходження практики в страхових компаніях.....	13
3 Вимоги до оформлення звіту про практику.....	15
4 Критерії оцінювання результатів практики, форми і методи контролю.....	16

## Вступ

Всебічна підготовка спеціалістів – це не тільки набуття знань, але і формування вмінь застосовувати теоретичні знання на практиці. Особливо важливими є професійні вміння зі спеціальності. Практика студентів є невід’ємною складовою частиною процесу підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах.

**Учбово-ознайомча практика** виконується студентами денної форми навчання, які у ВНЗ опановують програму підготовки фахівця в галузі «Фінанси та кредит» за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр, відноситься до нормативних дисциплін циклу загальноекономічної підготовки, є базовою для вивчення спеціальних дисциплін.

**Призначення учбово-ознайомчої практики** – підготовка студентів для цілісного усвідомленого і поглибленого вивчення навчальних предметів зі спеціальності після її закінчення. Ця підготовка полягає в формуванні у майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю початкового уявлення про фінансові відносини, які пов’язані з формуванням статутного фонду суб’єктів господарювання, з формуванням та розподілом грошових доходів: виручки, валового та чистого доходу, прибутку, грошових фондів підприємств; ті, що виникають у підприємств з державою з приводу податкових та інших платежів у бюджет та цільові фонди, бюджетного фінансування, одержання субсидій; які виникають між суб’єктами господарювання у зв’язку з інвестуванням у цінні папери та одержанням з ними доходів, здійсненням пайових внесків та участю в розподілі прибутку від спільної діяльності, одержанням і сплатою штрафних санкцій; які формуються в підприємств з банками, страховими компаніями у зв’язку з одержанням та погашенням кредитів, сплатою відсотків за кредит та інші види послуг, одержанням відсотків за розміщення та зберігання коштів, а також у зв’язку зі страховими платежами та відшкодуваннями за різними видами страхування; ті, що формуються в підприємств у зв’язку з внутрішньогосподарським розподілом доходів.

Таким чином, об’єктом фінансів підприємств є економічні відносини, пов’язані з рухом коштів, формуванням та використанням грошових фондів. Суб’єктами таких відносин можуть бути підприємства та організації, банківські установи та страхові компанії, позабюджетні фонди, інвестиційні фонди, аудиторські організації, інші суб’єкти господарювання, які є юридичними особами.

**Мета учбово-ознайомчої практики:** формувати здатність самостійного мислення, закріплення, осмислення та підтвердження теоретичних знань, які набуті при вивченні предметів «Фінанси», «Мікроекономіка», «Економіка підприємства».

**Об'єктом учбово-ознайомчої практики є** господарсько-фінансова діяльність базового підприємства.

**Предметом учбово-ознайомчої практики є** процес фінансових відносин, які виникають на підприємстві.

**Форма контролю учбово-ознайомчої практики:** диференційований залік.

## **1. Загальні положення**

### **1.1 База практики**

Практика проводиться на підприємствах будь-якої форми власності та виду діяльності. Як правило, на одному підприємстві проходить практику один студент. Студенти – практиканти направляються на місця практики згідно наказу ректора ДВНЗ «НГУ», який видається після підписання договору між керівництвом базою практики та ДВНЗ «НГУ». Загальна тривалість учбово-ознайомчої практики 4 тижні.

### **1.2. Керівництво практикою**

Учбово-методичне керівництво та контроль за організацією практики, її проведенням здійснює кафедра економічного аналізу та фінансів.

Викладачі кафедри проводять консультації безпосередньо на підприємствах, або в НГУ.

Від підприємства керівниками практики виступають ведучі спеціалісти фінансових служб призначені наказом директора підприємства.

Згідно з Положенням про виробничу практику студентів в обов'язки керівника практики входить:

- організація практики студентів згідно з програмою, розробленою університетом;
- організація проходження студентом інструктажу з техніки безпеки;
- призначення керівника практикою і контроль його роботи зі студентом;
- затвердження студенту індивідуального завдання проходження практики керівником від університету та керівником практики від підприємства.

Керівник практики від підприємства проводить консультації, контролює виконання індивідуальної програми практики, слідкує за дотриманням трудової дисципліни. Керівник від підприємства підтримує контакти з кафедрою, інформує про відхилення в виконанні програми практики та порушення студентами трудової дисципліни, приймає узгоджені з кафедрою рішення, направлені на покращення якості практики.

### 1.3. Обов'язки та права студента-практиканта

Студент-практикант повинен:

- з'явитись до місця проходження практики в термін визначений ДВНЗ «НГУ»;
- представити направлення на проходження практики і зробити відмітку про прибуття;
- прослідкувати за оформленням адміністрацією підприємства наказу про проходження практики та призначенням керівника від підприємства;
- разом з керівником скласти план-графік проходження практики; при необхідності отримати перепустку;
- виконувати правила внутрішнього розпорядку та вимоги трудового законодавства на рівні з робітниками підприємства;
- виконувати вказівки керівника.

В період проходження практики допускається зарахування студента тимчасово на штатні посади за умови, що робота узгоджується з програмою практики. Після закінчення практики студент повинен отримати характеристику, підписану керівником підприємства. В характеристиці дається оцінка по чотирьохбальній системі: "відмінно", "добре", "задовільно", "незадовільно"

Відїжджаючи з підприємства, студент повинен поставити відмітку про відбуття.

Протягом 3-х тижнів після початку семестру, наступного за практикою, студент повинен отримати залік з практики. Для цього протягом тижня треба здати на кафедру звіт про проходження практики в належному вигляді, згідно з висунутими вимогами.

Залік проводить керівник практикою від університету.



## **2. Зміст практики**

### **2.1 Програма проходження практики на підприємствах**

#### **Знайомство з підприємством**

Під час знайомства з підприємством студент повинен з'ясувати організаційно - правову форму господарювання підприємства, основні види діяльності, згідно з установчими документами; організаційну структуру управління підприємством; основні господарські зв'язки, перспективні напрямки розвитку, тощо.

Розробити та навести функціонально-організаційна структура підприємства.

#### **Знайомство зі змістом роботи фінансової служби підприємства**

Студент повинен ознайомитись: з організаційною структурою фінансової служби підприємства, та її функціями. Зупинитись на кожному структурному підрозділі та з'ясувати зміст обов'язків його працівників. Крім цього необхідно ознайомитись з департаментом обліку та звітності, зі складом постачальників та споживачів; порядком укладення угод; порядком ведення картотеки з оплати рахунків.

Слід ознайомитись з існуючими формами розрахунків та особливостями їх відображення в облікових документах, з порядком застосування фінансових санкцій при порушенні договорів поставки.

#### **Знайомство з роботою бухгалтерії та її структурних підрозділів**

- Студенту необхідно ознайомитись, з організаційною структурою бухгалтерії та її функціями. Зупинитись на кожному структурному підрозділі та з'ясувати зміст обов'язків його працівників.

- Ознайомитись з бухгалтерським реєстром, що використовується на даному підприємстві та формами бухгалтерської звітності (Ф№ 1, Ф№ 2, Ф№ 3, Ф№ 4).

#### **Знайомство з податковим законодавством**

Студент повинен ознайомитись з законодавчою базою співвідносин підприємства з державою з приводу сплати податків, зокрема з Законами України «Про оподаткування

прибутку підприємств» та «Про податок на додану вартість»; з інструкцією «Про прибутковий податок з громадян».

Розглянути прямі та непрямі податки загальнодержавного та місцевого призначення, які сплачує дане підприємство.

Визначити порядок сплати податку на додану вартість (ПДВ), податку на прибуток та порядок відрахувань у позабюджетні фонди (пенсійний фонд, фонд соціального страхування, фонд зайнятості, тощо.)

### **Знайомство зі структурою основних та обігових коштів**

Познайомитись зі складом та структурою основних коштів підприємства, джерелами їх формування та оновлення

Ознайомитись з порядком нарахування амортизації, формування амортизаційного фонду та використання амортизаційних нарахувань.

З'ясувати склад та структуру обігових коштів, ознайомитись з методикою формування коштів та їх джерелами.

Особливу увагу приділити власним та позиковим обіговим коштам, з'ясувати джерела їх формування (кредити банків, комерційні кредити).

Якщо підприємство користується кредитами, з'ясувати форму забезпечення їх повернення:

застава;

гарантія та доручення;

угода про страхування від ризику неповернення кредиту.

### **Знайомство зі складом грошових надходжень**

Визначити склад та структуру грошових надходжень. Наприклад, грошові надходження підприємства складаються з:

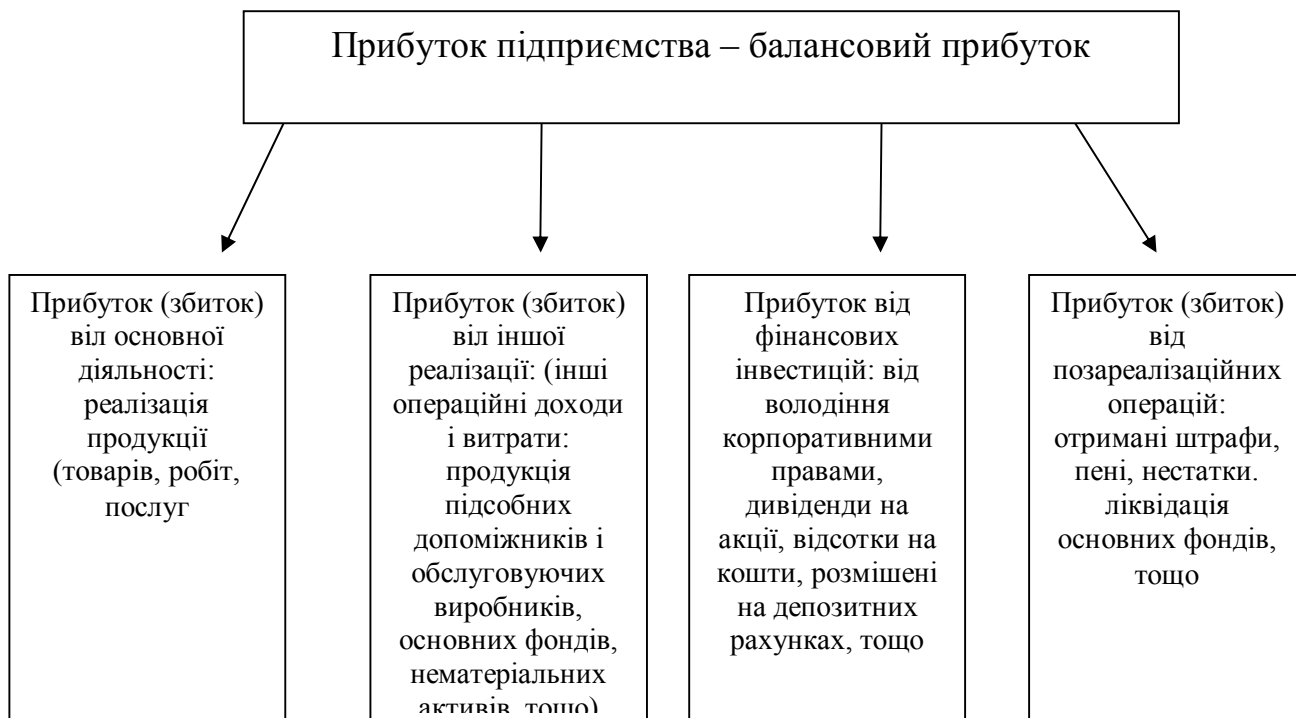
виручка від реалізації - 70%

доходи від інвестиційної діяльності - 15%

непередбачені доходи - 15%

## Знайомство з формуванням балансового та чистого прибутку

За даними підприємства скласти структурно - логічну схему формування прибутку за таким зразком



Взяти дані про обсяг прибутку від різних видів діяльності.

Взяти дані необхідні для обчислення чистого прибутку:

- платежі в бюджет;
- штрафи, пені, нестатки, тощо.

Підтвердити зібраний матеріал формами фінансової звітності.

## Збір форм бухгалтерської та податкової звітності

Зібрати форми бухгалтерської звітності:

- баланс підприємства Ф № 1;
- звіт про фінансові результати Ф № 2;
- звіт про рух грошових коштів Ф № 3;
- звіт про власний капітал Ф № 4;
- декларації про прибуток.

## 2.2 Програма проходження практики в податковій інспекції

Під час проходження практики студент повинен ознайомитись зі наступними питаннями:

- Організаційна структура податкової інспекції. Функції окремих відділів та служб. Положення про податкову інспекцію.
- Законодавство України про оподаткування підприємств і громадян: загальнодержавні та місцеві податки, прямі та непрямі податки, джерела сплати податків.
- Порядок розрахунку та сплати податків, передбачених законодавством України.
- Перелік документів, що надаються підприємствами та громадянами в податкову інспекцію.
- Порядок та методика перевірки правильності сплати податків. Санкції, що застосовуються за несплату податків.
- Взаємовідносини податкової інспекції з вищестоящими та контролюючими органами.
- Джерела фінансування та напрямки використання фінансових ресурсів податкових інспекцій.
- Звітність в податкових інспекціях.

## 2.3 Програма проходження практики в банку

Метою проходження виробничої практики в банку є:

- знайомство з банком, як з фінансово-кредитною установою;
- детальне знайомство з однією із сторін банку (кредитні операції, депозитні операції, інвестиційна діяльність, міжбанківський бізнес);
- збір матеріалів для виконання курсових проектів згідно з учбовим планом.

Обов'язковим при проходженні практики повинно бути:

- Проробка інструкції №10 НБУ "З порядку регулювання та аналізу діяльності комерційних банків" м.Київ, 2001р.
- Робочий план рахунків бухгалтерського обліку в банку.

- Перелік фінансових послуг наданих певним банком та їх ціна.
- Форма №2 "Звіт о прибутках та збитках".
- Сфера діяльності банку (характер клієнтів: юридичні особи, фізичні особи, клієнти по формам власності; види наданих кредитів та структура кредитного портфеля).
  - Форми повернення кредиту (зклад товароматеріальних цінностей, зклад нерухомості, зклад дебіторської заборгованості, зклад цінних паперів, т.і.).
  - Звеличений (готовий до публікації у відкритих виданнях) баланс банку.

#### **2.4 Програма проходження практики в державних установах, таких як:**

- фінансове управління;
- державне казначейство;
- бюджетні установи сфери охорони здоров'я;
- бюджетні установи сфери освіти;
- бюджетні установи соціальної сфери.,

Студент повинен ознайомитися, перш за все, з основними функціями та напрямками роботи державних установ, а також з організаційною структурою управління державної установи.

Для виконання звіту по практиці, студент повинен зібрати та ознайомитися з наступними матеріалами:

- 1) Законодавча та нормативна база, яка регулює діяльність державної установи, визначає її функції та напрями діяльності
- 2) Законодавча та нормативна база, яка регулює фінансові відносини державної установи
- 3) Внутрішні положення, які визначають організаційну структуру установи.

#### **2.5 Програма проходження практики в страховій компанії**

Метою проходження учбово-ознайомчої практики в страховій компанії є:

- знайомство зі страховою компанією, як з фінансово-кредитною установою;

- детальне знайомство з однією із сторін діяльності страхової компанії (страхова діяльність, інвестиційна діяльність, перестраховання);

- збір матеріалів для виконання курсових проектів згідно з учбовим планом.

Обов'язковим при проходженні практики повинно бути:

- Проробка Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування» від 04.10.2001 № 2745-III [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

- Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України „Про затвердження Рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків” № 3755 від 17 березня 2005 р.

- Перелік страхових послуг наданих певною страховою компанією та їх ціна.

- Звіт про доходи та витрати страховика (додаток 2 до Порядку складання звітних даних страховиків).

- Сфера діяльності страхової компанії (за галузями страхування, характером клієнтів: юридичні особи, фізичні особи, клієнти по формам власності; структурою страхового портфеля).

- Порядок страхового відшкодування при настанні страхової події, що спричинила збитки страхувальнику.

## **Вимоги до оформлення звіту про практику**

Звіт про практику повинен бути написаний на стандартних листах, зшитих або переплетених між собою. Обсяг звіту - 25-30 сторінок друкованого тексту.

Звіт повинен містити титульний лист, зміст та пояснювальну записку (звіт про проходження практики). В пояснювальній записці слід відобразити зміст проведеної роботи по вивченню питань, передбачених програмою практики, дати відповіді на поставленні запитання, використовуючи цифрові дані. На останній сторінці студент ставить свій підпис і дату закінчення написання звіту.

В складі пояснювальної записки (звіту про проходження практики) має бути:

1. Титульний лист
2. Направлення на практику
3. Зміст
4. Вступ
5. Зміст проведеної роботи
6. Додатки

**ЗВІТ ПРО ПРАКТИКУ ПОВИНЕН БУТИ ЗШИТИЙ**

Зібрані форми бухгалтерської звітності (баланс підприємства Ф № 1, звіт про фінансові результати Ф № 2, звіт про рух грошових коштів Ф № 3, звіт про власний капітал Ф № 4, декларації про прибуток) та інші зразки фінансових документів додаються в додатках.

## **Критерії оцінювання результатів практики, форми і методи контролю**

Підсумки результатів практики студента оцінюються під час захисту ним звіту про практику перед комісією, що призначається завідуючим кафедрою. Захист звіту про практику оцінюється диференційованою оцінкою (“відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”), яка характеризує успішність студента.

Оцінка з практики залежить від:

- відповідності складу та змісту звіту з завданням практики;
- оцінки, яку одержав студент за проходження практики на підприємстві;
- оцінки, яку студент одержує при захисті звіту.

Оцінка захисту звіту про практику студентом заноситься в екзаменаційну відомість та проставляється у заліковій книжці. Студент, який не виконав програму практики і отримав незадовільний відгук на базі практики або незадовільну оцінку при захисті звіту про практику, направляється на практику повторно, або відраховується з університету.

Проходження практики студентів контролюється керівником практики від підприємства та науковим керівником – викладачем кафедри економічного аналізу і фінансів НГУ.

Студент – практикант веде щоденник, в якому коротко описує зміст виконаної роботи, вносячи відповідні записи. Виконання кожного розділу практики завіряється підписом керівника від підприємства. Після закінчення практики керівник від підприємства виставляє в щоденник студента загальну оцінку за чотирьохбальною системою (“відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”), яка характеризує рівень знань та навичок, отриманих студентом під час проходження практики, сумлінність виконання програми практики.



ДОДАТОК А  
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ  
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД  
«НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»



ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ  
Кафедра економічного аналізу і фінансів

Звіт з учбово-ознайомчої практики

Місце практики \_\_\_\_\_

Період практики з «\_\_» червня до «\_\_» липня 201\_р.

Виконав студент гр.

(П.І.Б.)

Керівник практики

Ст. викл. Семеніхіна О.І.

Дніпропетровськ 2011